

КИРИЛ А. КОЧЕГАРОВ – ОЛГА В. ХАВАНОВА – АТТИЛА ШЕРЕШ (ПОД РЕД.)

OSZVABODIEJELNYAJ VONJA 1703–1711 G. V VENGRIJ I DIPLOMATIJA PETRA I.

(Az 1703–1711. évi Rákóczi-szabadságharc és I. Péter orosz cár külpolitikája. Nyesztor-Isztorija, Szentpétervár, 2013. 279 o. ISBN 978-5-4469-0064-0)

A Rákóczi-szabadságharc 300. évfordulójának egyik külföldi záró eseménye volt a Moszkvai Magyar Kulturális Központban 2011. október 27–28-án megtartott tudományos tanácskozás, melynek tanulmányok formájába szerkesztett anyagát jelentette meg Szentpéterváron 2013-ban a Nyesztor-Isztorija Kiadó a *Közép-Európai Tanulmányok* című sorozatban. A szimpóziumot a szatmári békeszerződés 300. évfordulójára időzítették, és a moszkvai Rákóczi-napok keretében szervezték meg. A konferenciát oroszországi és magyar tudományos és kulturális szervezetek rendezték, részt vettek rajta az Orosz Tudományos Akadémia Szlavisztikai Intézetének, a Moszkvai Magyar Kulturális Központ Levéltári Intézetének, a Lomonoszov Állami Egyetem, a Moszkvai Magyar Kulturális, Tudományos és Információs Központ, a magyarországi Orosz Történelmi Egyesület, valamint a Magyar Tudományos Akadémia Bölcsészettudományi Kutatóközpontjának munkatársai.

A szervező- és szerkesztőbizottság, Kirill Kocsegarov és Olga Khavanova történészek és Seres Attila, a Nemzeti Levéltár moszkvai magyar levéltári delegátusa a Rákóczi-szabadságharcot a magyar történelem és egyúttal a kollektív magyar nemzeti emlékezetben megőrzött egyik legfontosabb eseménynek tartja. Ennek megfelelően jelölték ki a kötet tematikáját: II. Rákóczi Ferenc erdélyi fejedelem és I. Péter orosz cár diplomáciája kapcsolatának történetét és az annak csúcspontját jelentő 1707. évi szövetségi egyezményt, az ún. varsói szerződést. A tanulmánygyűjtemény a szerkesztők szándéka szerint a XVIII. századi magyar–orosz politikai kapcsolatokat s a Rákóczi-szabadságharc iradalmában, kultúrában és propagandában betöltött „helyét”, szerepét mutatja be.

A kötetet közreadó, illetve szerkesztő szakemberek nem a Rákóczi-szabadságharc, hanem Oroszország történetének ismert kutatói, ez a tény több problémát, a kiadványban található szakmai hibát is megmagyaráz. Ezt elkerülendő, a szerkesztőbizottságba jó lett volna beválasztani vagy legalább lektornak fölkérni egy olyan magyar kutatót is, aki a korszak avatott szakértője. (Véleményem, illetve megállapításom csak a szerkesztőkre és az előszóra érvényes, nem pedig azokra a szerzőkre, akik tanulmányaikat a kötetben publikálták.) A fölmerülő problémák másik forrása a több esetben pontatlan fordítói munka. Szem előtt tartva a kötet érdemeit, a pontatlanságok nagy száma és jellege miatt kénytelen vagyok a kritikai észrevételekkel kezdeni a recenziót.

A pontatlan fordítás már a kötet címét illetően jelentkezik: a címnegyedben megadott magyar cím: *Az 1703–1711. évi Rákóczi-szabadságharc és I. Péter orosz cár külpolitikája* csak nagyjából azonos az orosz címmel (*Освободительная Война 1703–1711 гг. в Венгрии и дипломатия Петра I*), melynek pontos magyar fordítása: *Az 1703–1711. évi szabadságharc Magyarországon és I. Péter diplomáciája*. A kettő között nemcsak stílári, hanem tartalmi különbség is van, mert a külpolitika fogalma tágabb a diplomáciánál. A külpolitika ugyanis a külföldi kapcsolatok rendszerét jelenti, egy ország kormányának más államokhoz fűződő viszonyában, kapcsolataiban megnyilvánuló elveket, célokat, döntéseket, mozgatórugókat és tevékenységeket, amelyekkel az ország megvéd(heti) érdekeit, illetve különféle célokat valósít(hat) meg. A diplomácia ugyanakkor az államok közötti kapcsolatainak ápolására irányuló szervezett tevékenység, melynek főbb célja: hivatalos kapcsolatok fenntartása más államokkal, az állam és polgárai érdekeinek képviselete, védelme, az információszerzés, valamint a saját országról szóló ismeretek terjesztése. Vagyis a diplomácia része a külpolitikának.

A fordításbeli pontatlanságokat illető észrevételek közül vegyük mindjárt az első írást, Mészáros Kálmán bevezető tanulmányát, amely a magyar nyelvű tartalomjegyzékben (278. o.) A „szatmári békeség” és az „orosz reménység” címet kapta, s melynek szintén nem sikerült pontos orosz fordítását adni (az orosz cím: *Сатмарский мир 1711 г. и «надежда на русских»* magyarul: *Az 1711. évi szatmári béke és az „oroszkba vetett remény” lenne. A kötet három nagy fejezetre oszlik: II. Rákóczi Ferenc (elírás nélkül) diplomáciája a nemzetközi kapcsolatok rendszerében; Oroszor-*

szág és Magyarország a XVII–XVIII. század fordulóján; valamint a szintén pontatlanul fordított, s tartalmi különbséget is jelentő *II. Rákóczi Ferenc a szépirodalomban, kultúrában és kollektív emlékezetben* (az orosz: *Эпоха Ференца II Ракоци в литературе, культуре, коллективной памяти* alapján helyesen: II. Rákóczi Ferenc kora az irodalomban, a kultúrában és a kollektív emlékezetben lenne). Sajnos túlzás nélkül mondható, hogy fordítói pontatlanságoktól hemzsegnek a címek a Tóth Ferenc, Kármán Gábor, Svetlana Korzun, Kirill Kocsegarov, Gebei Sándor, Papp Sándor írásának magyarról oroszra vagy oroszról magyarra fordításban. Nyikoláj (és nem Nikolaj) Rogozsin esetében ugyanez mondható el, ahol a Magyar Királyság oroszul Habsburg Monarchiaként szerepel a fordításban, Oleg Nyemenszkij, Olga Khavanova, Hatos Pál esetében szintén. Ezek részletes idézése helyett csak a legkirívóbb félrefordítást emelném ki szó szerint: Mikhail (sic!, helyesen magyarul: Mihail helyett) Mejer tanulmányát, melynek orosz címét: *Перемены в жизни османского общества в первой половине XVIII. в. и Ференц II Ракоци*. (Változások az Oszmán társadalom életében a XVIII. század első felében és II. Rákóczi Ferenc) magyarra így sikerült fordítani: *Orosz-török kapcsolatok a XVII–XVIII. század fordulóján*.

Végül: a magyar nyelvben az orosz szavakat, cirill betűs szavakat, neveket stb. az akadémiai helyesírási szabályai szerint a kiejtés alapján írjuk át (mint említettem Nikolaj helyett Nyikoláj, Kozbareva helyett Kozbarjeva, Staniszlav helyett Sztanyiszláv, Svetlana helyett Szvetlána, Cantemir helyett Kantyemir).

Másik kritikai észrevételem a kötet bevezetőjében megfogalmazott, részben fogalmi, részben értékelési-értelmezési problémára vonatkozik, amely a Rákóczi-szabadságharc alapvető céljának, értékeléséből és értelmezéséből, a szabadságharc jellegének újradefiniálási kísérletéből adódik, s a szabadságharc orosz elnevezésének problematikájához vezet. A szerkesztők koncepciójuk forrásaként Pálffy Géza német nyelvű, Münchenben megjelent (magyarul is kiadott¹) tanulmányát jelölik meg, amely szerintük a Rákóczi-szabadságharcot az 1672–1735. évek eseményeinek összefüggő értékelésében olyan felkelésnek (*повстанческое движение*) nevezi, amely egy szüntelen háborús mozgásokkal és politikai instabilitással jellemezhető időszak egyik mozzanata volt. Ennek során magyar „befolyásos arisztokraták vagy (!) katonai nemesek vezetése alatt (под преводительством влиятельных аристократов или офицеров-дворян)” felkelés zajlott „az adóterhek ellen és a vallásszabadságért (против налогового бремени и за свободу вероисповедания)” (3. o.). Ez a II. Rákóczi Ferenc vezette mozgalom – ahogyan a szerkesztők az előszóban interpretálják –, a kuruc katonák szociális-gazdasági várakozásait volt hivatott megvalósítani, melyek nem ritkán vallási követelések formáját öltötték magukra, s melyek esetenként/olykor-olykor összekapcsolódtak a vezetők hatalmi ambícióival, akik politikai – és nem utolsó sorban – katonai-pénzügyi támogatását élvezték a Habsburgok első számú ellenségeinek, az Ottomán Portának és XIV. Lajos francia királynak (uo.). Pálffy Géza a hivatkozott tanulmányban (sem a megjelölt oldalakon,² sem pedig máshol) semmi ilyesmit nem ír, a Rákóczi-szabadságharcot sem ebben, sem pedig más munkájában nem definiálta újra, a kijelentést tehát a szerkesztők véleményének, definíciójának kell tekintenünk.

Ebből következően adódnak a recenzens számára az alábbi, alapvető kérdések. Magyarország, Erdély és/vagy a Habsburg Monarchia (ez pontosan nem derül ki a szövegből) 1672–1735 közötti történetét valóban folyamatos politikai instabilitás és háborúskodás jellemezte? Nincs tudomásom olyan monográfiáról, elemzésről, ami ezt valaha kimutatta volna a magyar, az osztrák vagy az európai történetírásban. A Rákóczi-szabadságharc vezetői mind „befolyásos arisztokraták” és „katonai nemesek” voltak? Előbbiek kik voltak és mire gyakoroltak befolyást, és kik azok a katonai nemesek? A Rákóczi-szabadságharc valóban egy felkelés volt? Csak az adóterhek ellen és a vallásszabad-

¹ Pálffy, Géza: *Ewige Verlierer oder auch ewige Gewinner? Aufstände und Unruhen im frühneuzeitlichen Ungarn*. In: *Die Stimme der ewigen Verlierer? Aufstände, Revolten und Revolutionen in den österreichischen Ländern (ca. 1450–1815)*. Vorträge der Jahrestagung des Instituts für Österreichische Geschichtsforschung (Wien, 18.–20. Mai 2011). Hrsg. Peter Rauscher – Martin Scheutz. (Mitteilungen des Instituts für Österreichische Geschichtsforschung Erg.-Bd. 61.) Böhlau–Oldenbourg, Wien–München, 2013. 151–175. o. Magyarul megjelent ez előtt: Pálffy Géza: *Örök vesztesek, avagy örök nyertesek? Felkelések a kora újkori Magyarországon és Erdélyben*. In: *A történettudomány szolgálatában. Tanulmányok a 70 éves Gecsényi Lajos tiszteletére*. Szerk. Baráth Magdolna – Molnár Antal. Magyar Országos Levéltár et al., Budapest–Győr, 2012. 283–299. o.

² A német nyelvű munka 158., illetve 161–162. oldalán.

ságért folytak a küzdelmek, például egy önálló magyar állam vagy a független erdélyi fejedelemség megteremtéséért nem? Kérdéses az is, vagyis feltárára vár, hogy az Oszmánok a Rákóczi-szabadságharcot katonailag vagy pénzügyileg támogatták, a követjárások ténye ugyanis nem azonos az effektív támogatással, s Rákóczi ennek elvét és lehetőségét (a feltárt memoár-irodalom és a vonatkozó levelezés szerint) mindvégig elvetette. Végül ugyancsak árnyaltabb megfogalmazást kívánna az is, hogy 1703 és 1711 között kik tekinthetők a Habsburgok „első számú ellenségeinek”.

Nem meglepő, hogy a tárgyalt történelmi esemény jellegének illetően meghatározásából, fogalmának újradefiniálásából, a szerkesztők számára az a terminológiai probléma merül föl (5. o.), hogy a magyar történettudományban Rákóczi-szabadságharcnak nevezett történelmi jelenség valójában szabadságharc volt-e. S miközben latolgatják, hogy indokolt-e a szabadságharc kifejezés használata, vagy felkelésnek, háborúnak, egy szuverén állam függetlenségi törekvésének, illetve egyfajta felszabadító háborúnak kell-e tartani, fölteszik a kérdést: a magyar szabadságharc fogalma ez esetben pontosan hogyan fordítandó orosz nyelvre? Végül is, szerencsére, az 1971-ben Iszlamov szerkesztésében Magyarország történetéről szóló szintézis nyomán megteremtett tradícióra hivatkozva, mégis csak a szabadságharc kifejezésnél maradtak a szerkesztők...

Áttérve a kötet érdemi részére, Mészáros Kálmán tanulmánya megelőzi a három tematikai egységbe sorolt írásokat, azokhoz mintegy bevezetésként szolgál: az 1711-ben megkötött szatmári béke historiográfiáját foglalja össze elemző módon, végigvezetve az olvasót, hogy a XIX. századtól kezdődően a különböző időszakokban az egyes kutatók hogyan értékelték a megállapodást. Ezt követően a békeokmány megszületésének történetét foglalja össze, többek között az orosz diplomáciai kapcsolatokba vetett „remény” – melynek kézzelfogható alapja és kiindulópontja, egyetlen reális megjelenése az 1707. évi szövetségi megállapodás volt I. Péter és II. Rákóczi Ferenc között – és a nemzetközi garanciák összefüggésrendszerében.

A *II. Rákóczi Ferenc diplomáciája a nemzetközi kapcsolatok rendszerében* című első nagy tematikai egység bevezető tanulmánya Tóth Ferenc írása, aki a szatmári békét francia összefüggésrendszerben tárgyalja. Összegzi a francia–magyar kapcsolatok történetét 1708 és 1710 között, feltárja a franciák reakcióit a békekötéssel kapcsolatban, ami még a *Nagy Francia Enciklopédiába* is bekerült, s ismerteti Rákóczi emigrációjának francia vonatkozásait. Jelena Kobzarjeva és Kármán Gábor a svéd–orosz és svéd–magyar kapcsolatokat tekinti át a XVII. század második felében, illetve a Rákóczi-szabadságharc alatt. Kobzarjeva tanulmányában a diplomáciai kapcsolatoknak azt az útját mutatja be, amely 1684-től kezdődően azok megszakadásához vezetett gyakorlatilag már az évtized végére. A háttérben természetesen Oroszország nagyhatalmi törekvései, expanziós politikája, területi igényei állnak, de oly módon, hogy törekvéseit mindvégig az európai diplomácia színterén igyekezett – ha nem is legitimizálni, de – részben elfogadtatni kifinomult eszközökkel. Hasznos információkat kaphatunk a korszak folyamán az európai udvarokban, nemzetközi tárgyalásokon delegált orosz diplomaták személyét illetően. Kármán Gábor tanulmánya magyar nyelven és bővített változatban a *Hadtörténelmi Közlemények* 2013. évi első számában is olvasható (116–133. o.). A korrekt és bőséges jegyzetapparátust felvonultató munka a svéd–magyar – elsősorban – diplomáciai kapcsolatokat tekinti át a szabadságharc idején. Konklúziója: a protestánsok ügyére való hivatkozással sikerült a magyar diplomáciának XVII. Károly svéd királyt megnyerni a szabadságharc ügyének, ami ha konkrét fegyveres segítséghez vezetett volna, feszültséget okozott volna Rákóczi és XIV. Lajos kapcsolatában. A svéd–magyar diplomáciai kapcsolatok megteremtése ugyanakkor már eleve érzékenyen érintette a Habsburgokat, olyannyira, hogy amennyiben 1706–1707 folyamán a felkelés katonai szempontból sikeres, az előnyös béke megteremtésében a svéd kapcsolatnak már a pusztá ténye is Rákócziék számára kedvezően befolyásolta volna a megállapodást. Szvetlána Korzun I. Péter egyik megbízottjának, Heinrich von (Huissen – így a kötetben, 278. o., helyesen, mint ahogyan a doktori disszertáció – melynek alapján jelen írás is készült – címében is korrektül szerepel a neve:) Huyssen (1666–1739) német diplomata orosz szolgálatban töltött 1700–1711 közti bécsi diplomáciai megbízatásait tárja föl a Rákóczi-szabadságharc tükrében. A német diplomatától, mint megtudhatjuk, Nagy Péter naprakész információkat szerzett a Rákóczi-szabadságharcról, de legalább is azokról a hírekről, melyek a császárvárosba, Bécsbe eljutottak. Vagyis a tanulmány egy magyar vonatkozásból eddig teljesen új szálát, jelenséget mutat be: a cár nemcsak közvetlenül tárgyalt Rákóczi államának diplomatáival, hanem bécsi ágensén keresztül is szerzett értesüléseket – levelezését, életrajzát, beadványait ebből a szempontból a magyar kutatásnak is érdemes lenne ta-

nulmányozni a jövőben. Kirill Kocsegarov tanulmánya oly módon segíti az olvasót az orosz, illetve az orosz–magyar politika megértésében, hogy az oroszok lengyel politikai törekvéseit, motivációit tárja elénk a XVII. és XVIII. század fordulóján: e területen töretlenül és az idő előre haladtával egyre inkább erősítette I. Péter politikai befolyását, ami 1719-re Oroszországot egészen az osztrák érdekekkel való ütközésig vezette, hiszen a lengyel diplomáciai csatározások területén az egyik legerősebb befolyásoló tényezővé vált. Gebei Sándor tanulmányában azt kutatja, hogy Rákóczi 1710–1711. évi orosz politikájának, illetve az orosz „segítségnek” volt-e valamilyen kézzel fogható politikai, de legalább diplomáciai realitása. Markáns véleménye: semmiképpen sem volt, hiszen Rákóczi ebben az időszakban már nem akart tudomást venni a reális politikai eseményekről, s ebből kiindulva nem volt realitása az orosz támogatás elnyerésének 1711-ben. Papp Sándor bécsi és isztambuli kutató-sokon alapuló, alapos tanulmányának több tanulsága közül, amely azt a kérdést járja körül, hogy az oszmánok mi módon képzelték el a szabadságharc támogatását, e helyen csak azt a merőben új látásmódot emelném ki, ahogyan a kérdést szemléli. E szerint az oszmánok a magyar szabadságharc kérdését mindvégig nemzetközi viszonyrendszerben, valamint a karlócai megállapodás fényében szemlélték. Konkrétan: tisztában voltak azzal, hogy ha tevőlegesen nem adnak fegyveres segítséget a kuruc államnak, a Habsburg Monarchia sem fog az orosz–oszmán konfliktusba beavatkozni.

Mihail Mejer írása már az emigráció területére vezet el bennünket: a XVIII. századi oszmán politikai és társadalmi változásokra irányítja rá a figyelmet, melynek ismerete elengedhetetlen a törökországi emigráció megértéséhez. Kiemeli: azoknak az európai minták szerint bevezetésre szánt társadalmi, politikai reformoknak, melyek időről időre megfogalmazódtak, az Oszmán Birodalomban a XVIII. század első harmadában még nem volt realitása. Végül, a kötet diplomáciai és nemzetközi kapcsolatokról szóló fejezetében Sztanyiszlav Malkin tanulmánya a skóciai jakobita-felkelés és a magyarországi szabadságharc történeti párhuzamaira mutat rá (az összehasonlító-elemző vizsgálati elv nyomán). Emellett kimutatja, hogy Nagy-Britanniában, illetve Skóciában a politikai elit részéről élénk figyelem kísérte a szabadságharcot.

A tanulmánykötet második nagy tematikai egysége a XVII–XVIII. század fordulóján az orosz–magyar kapcsolatok diplomáciatörténeti, gazdaságtörténeti és mentalitástörténeti területére vezet el bennünket, e fejezetnek csak a politika, illetve hadtörténeti vonatkozású tanulmányaira térnek ki e helyen. Ehhez a tematikához nyújt alapvetést Nyikolaj Rogozsin tanulmánya a Nagy Péter ideje előtti, azaz a XVII. századi orosz belpolitikai viszonyok ismertetésének köszönhetően. Andrej Guszkov Ukraincev oroszországi követ 1708. évi magyarországi „missziós” (140. o.) követi útjáról tárt föl fontos, eddig feltáratlan levéltári forrásokat az Orosz Állami Levéltár fondjaiban, melynek alapján a követ útját részletesen rekonstruálni tudta. Figyelemre méltó koncepciója: 1707-ben a magyar felkelés ügye nemcsak vagy nem elsősorban annak Habsburg-ellenes, függetlenségi jellege miatt keltette föl I. Péter figyelmét, hanem a szabadságharc vezetőjéhez, közvetlenül II. Rákóczi Ferenchez, mint Erdély fejedelméhez keresett utat, mert Erdély ügyét mindvégig a svéd szövetségi rendszer függvényében szemlélte. 1708 nyarán azért indította másfél hónapos útjára Ukraincevet, mert ebben az összefüggésben ítélte veszélyesnek az orosz birodalom katonapolitikai számításait is befolyásoló konfliktust a Habsburgok és a magyar felkelők között, a harcok kiújulásáról szerzett értesülései nyomán. A császári hadsereg aktuális állapotát tekintve (tudomást szerzett arról, hogy jelentős erők csoportosítanak át a Habsburgok az itáliai részekről) az orosz cár első számú javaslata Rákóczi számára a Habsburgokkal történő megegyezés volt (141. o.). A követ útja szerencsétlen tragédiába torkollott (1708. szeptember 12-én Egerben elhunyt), ami a közvetlen orosz–magyar diplomáciai kapcsolatok megszakadását eredményezte. (E tanulmánnyal érdekesen állítható párhuzamba Vlagyiszlav Groszulkan, a XVIII. század egyik nevezetes orosz diplomatájáról, Antioh Kantyemírről szóló tanulmánya.)

A II. Rákóczi Ferenc a szépirodalomban, kultúrában és kollektív emlékezetben című fejezet tartalmában többet mond, mint amit a fejezetcím sejtet, hiszen nemcsak a fejedelem kultuszáról szóló írások kerültek ide, hanem Katona Csaba jóvoltából értesülhetünk például Forgách Simon újratemetésének körülményeiről (1904–1906), illetve a temetés kapcsán betekinthetünk az orosz–magyar diplomáciatörténet ezen XX. század eleji fejezetébe. Bár e fejezet nem tartalmaz kifejezetten hadtörténeti vonatkozású írásokat, mégis érdemes rá fölhívni a figyelmet: a fejedelem, illetve a szabadságharc kultuszának, hagyományának és a szabadságharc történeti, politikai megítélésének és vetületeinek újabb, eddig ismeretlen területeit tárják föl az itt közölt tanulmányok szerzői (Olga

Khavanova, Hatos Pál, Vörös Boldizsár), valamint Seres Attila függeléke is (Tarle orosz történész kéziratát közli Rákóczi külpolitikájáról és a szovjet delegáció részvételéről az 1953. évi magyar történéskongresszuson).

Összességében a tanulmányokat és a tartalmi vonatkozásokat illetően egy változatos tematikájú, színvonalas kötet született a Rákóczi-szabadságharc 300. évfordulója lezárásának kapcsán, amely sok vonatkozásban és szemléletben is több területen új, megfontolásra érdemes eredményt közöl, melynek eddig magyar nyelven idehaza még meg nem jelent tanulmányait érdemes lenne egy gondos fordítás és szerkesztés után magyarul is megjelentetni.

Kincses Katalin Mária

BERNARD BACHELOT

L'EXPÉDITION DE GIGERI, 1664

Un échec de Louis XIV en Algérie

(*Illustroria. Lemme édit, Clermont-Ferrand, 2014. 104 o.*

17,90 € ISBN 978-2-917575-48-2)

A tavalyi évben ünnepeltük az 1664. évi magyarországi török háború eseményeinek – köztük a szentgotthárdi csata és a vasvári béke – 350. évfordulóját. Az évforduló ismét ráirányította a figyelmet a nevezetes év hazai és külhoni történéseire. Franciaországban az ebben az időszakban uralkodó fiatal XIV. Lajos későbbi külpolitikai elveinek látszólag ellentmondva, a Rajnai Szövetség aktív tagjaként – mint Elzász grófja – 6000 fős francia haderőt, valamint számos önkéntes nemesifjút küldött a császár megsegítésére Magyarországra. Kevésbé ismert, hogy a francia uralkodó ugyanebben az időszakban egy másik területen is összeütközésbe került az Oszmán Birodalommal. A korábbi békésen zajló földközi-tengeri francia kereskedelmet ebben az időszakban nagy mértékben veszélyeztette az algériai és tuniszi kalózok tevékenysége, amely ellen időnként katonai fellépésekkel válaszolt a francia kormányzat. Ennek egyik legismertebb példája volt az 1664-ben a tuniszi kalóztamadásokat megtorló dzsidzselli (más néven dzsidzserei [Giger, ma Jijel Algériában]) expedíció. Bernard Bachelot könyve e rövid, de a szentgotthárdi csatánál sokkal szerencsétlenebb katonai fellépés bemutatására vállalkozott.

Amint a kis kötet hátlapján található bemutató szövegekből megtudhatjuk, a szerző fiatalságát maga is ezen az egykori francia gyarmaton töltötte, majd később a francia haditengerészetnél szolgált, s így tapasztalatból megismerhette a hasonló tengeri hadműveletek jellegzetességeit. A jelen kötet előzménye egy 2003-ban megjelent vaskosabb monográfiája (*Louis XIV en Algérie – Gigeri 1664*, Editions du Rocher), amely a francia Haditengerészeti Akadémia külföldjárt is elnyerte. A mostani kiadást a terjedelmesebb mű e kerek évfordulóra kiadott népszerűsítő változatának tekintethetjük. Így a könyv olvasója lábjegyzetek és egyéb nehézkes tudományos apparátustól mentesen, élvezetes stílusban, ugyanakkor adatgazdag és történeti idézetektől hemzseggő szövegben idézheti fel az 1664-es év nagy francia tengeri hadjáratának történetét.

Maga a hadjárat igen jelentős erőket vonultatott fel. Gyakorlatilag a francia tengeri flotta szinte teljes haderejét és 4500 fős expedíciós hadsereget állított csatasorba Beaufort herceg vezénylete alatt, aki egyébként a király unokatestvére volt. Beaufort herceg kiválasztása semmiképpen sem volt hasonlítható a magyarországi kontingens élére állított Jean de Coligny-Saligny gróféhoz, akit hugenotta származása és a Fronde idején való ellenzéki magatartása miatt XIV. Lajos megkülönböztetett kegyeivel – köztük a magyarországi hadjárat vezetésével – igyekezett leválasztani a lázadó szellemű Condé herceg környezetéről. Itt eleve megkülönböztetett politikai presztízsű és jelentőséggű stratégiai hadjáratról volt szó. A herceg kiválasztásával nyilvánvalóan XIV. Lajos maga kívánta a hadiesemények irányítását kézben tartani.

A nagy jelentőségűnek induló hadjárat azonban már a kezdet kezdetén jelentős problémákkal küszködött. A szerző ezek közül a legjelentősebbnek a stratégiai célok bizonytalanságát tartja.